Nr. 17 1938 m. rugpiūčio 26 d. I metai.

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

RATELIS

(Dainelė)

Stokime, broliai, stokim ratelin
Ir uždainuokim linksmą dainelę:

Vienybė, meilė tenušvis,
Tesuplaka viena širdis!

Gauskit, trimitai, skardžiosios kanklės,
Kvieskite brolius, seses ratelin:

Vienybė, meilė tenušvis,
Tesuplaka viena širdis!

Broliai, seselės, rankas paduokim,
Sukim ratelį, dainą dainuokim:

Vienybė, meilė tenušvis,
Tesuplaka viena širdis!

Stokime, broliai, stokim ratelin
Ir uždainuokim linksmą dainelę:

Vienybė, meilė tenušvis,
Tesuplaka viena širdis!

K. Tėma.

SVILIONYS

Senų senovėje mūsų kraštą puošė žali, lyg rūtos, šimtamečiai neįžengiami miškai. Mūsų protėviai tuos miškus ėmė po truputį skinti ir iškirstose vietose statyti savo sodybas. Jie labiausiai mėgo jas statyti kur nors ant kalno, arčiau upės ar ežero. Dabar mums darosi visai suprantama, kodėl ir Svilionų sodžius stovi gana aukštoje vietoje ir iš tolo matomas.

Švilionys yra į šiaurės rytus nuo Vilniaus už 117 km, į rytus nuo Švenčionių už 30 km ir į šiaurę nuo Adutiškio už 4 km. Stovi jie prie vieškelio iš Adutiškio į Melagėnus. Visos sodžiaus trobos medinės ir beveik visos senos. Sodžiaus viduryje stovi kryžius, gale plaukia Svilkos upelis; nuo jo ir mūsų sodžius Svilionimis vadinamas. Svilkos krantai yra gražūs, apaugę medžiais ir krūmokšniais. Vanduo teka nesrauniai, nes jam tenka plaukti lygia vieta.

Svilionys gana didelis sodžius. Jame gyvena beveik vieni lietuviai. Visi jie mėgsta skaityti lietuviškas knygas ir laikraščius. Svilionyse yra nemaža ir vaikų. Mūsų vaikai labai meilūs, geri, taip pat mėgsta draugauti su „Varpeliu".

Svilionių apylinkės taip pat gražios. Čia matai dirbamus laukus, čia žaliuojantį Gailiškės miškelį, čia gražiai pasipuošusias margaspalvėmis gėlėmis žalias pievas. Gale Svilionių laukų, netoli Vasiūnų ir Stajetiškės, niūkso piliakalnis. Jo viršuje baltuoja mūro kryžius.

Tai toks mano gimtinis kampelis. Man jis be galo gražus ir brangus. Aš manau, kad ir jūs, perskaitę šį aprašymą, tą pat pasakysite. O kaip aš norėčiau skaityti „Varpely" kitų kaimų ir miestelių aprašymus! Juk jie yra kitų vaikelių gimtiniais kampeliais, kuriuos ir jie taip pat myli ir brangina. Aš prašau „Varpelio" skaitytojus pamėginti aprašyti savo kaimelius, miestelius...

V. Ste—nas.

Mes, vaikeliai...

Mes, vaikeliai,
Linksmi būkim,
Šokim, trypkim
Ir dainuokim,

Gėles rinkim,
Gražias skinkim,
Jaunas galvas
Padabinkim.

Vyt. Steponėnas.

Gražus senas Vilnius...

Kad galėčiau...

Kad galėčiau, kaip paukštelis,
Ant sparnų skajoti,
Virš padangių pasikelčiau
Dainelių dainuoti.

Kad galėčiau, kaip vėjelis,
Po laukus lakioti,
Aš padėčiau savo broliams
Vargelius rokuoti.

Kad galėčiau plieno plunksną
Rankoje laikyti,
Tai žmonių vargus mėginčiau
Dailiai aprašyti.

Vyt. Steponėnas.

Su nepažįstamais nedraugauk

Mūsų kaime Petras buvo turtingiausias ūkininkas, tik didelis gobšas.

Kartą pas jį užėjo kažkokis ponas, juodai apsirėdęs, su knygomis po pažastimi. Jis įsikalbėjo su Petru ir, pagaliau, tarė:

— Tamstos laukuose yra pakastas didelis lobis. Aš galiu jį parodyti, tik už tai turiu gauti pusę lobio.

Nudžiugo Petras ir sutiko.

Atėjo naktis. Petras pasiėmė kastuvą, karuką ir kartu su tuo ponu išėjo į pamiškę. Ilgai juodu kasė, jau iškasė gilią duobę ir, pagaliau, užtiko nemažą dėžę. Ištraukė ją iš duobės, įvertė karukan ir atvežė į Petro namus.

Jiedu pastatė dėžę prie stalo. Ponas pradėjo aplink ją vaikščioti: lazda barkšteria, galva linkteria, nesuprantamus žodžius pamurma. Pavaikščiojo, pavaikščiojo ir sako:

— Reikia nepaprastų vaistų, kad mudu galėtume atidaryti dėžę. Be jų visas lobis galis šukėmis virsti. Mieste aš turiu pažįstamą vaistininką, kuris turi tokių vaistų, bet jis jų be 500 auksinų neparduosiąs.

Petras tiek pinigų turėjo. Jis, ilgai negalvodamas, išėmė 500 auksinų ir davė ponui vaistams pirkti. Anksti rytą ponas išsirengė miestan, — ir dingo.

Petras laukė, laukė jo ir nesusilaukęs pagalvojo:

— Pažiūrėsiu aš vienas, kas toje dėžėje yra.

Atidarė, žiūri, — dėžė pilna akmenų, o ant jų raštelis:

— Daug norėsi, nieko negausi.

Paaimanavo Petras ir nuo to laiko su nepažįstamais liovėsi draugavęs.

MYLIU...

Myliu aš savo tėvynę,
Savo kaimelį, laukus,
Myliu aš tėtį, močiutę,
Savo brolelius jaunus.

Ir kaipgi man nemylėti
Savo bakužės senos,
Juk čia aš gimiau ir augau,
Jos nemiršiu niekados.

Čia jaunos mano sesutės
Puošia rūtomis kasas,
Čia mano broliai artojai,
Čia brangu yr man viskas.

Žydrūnė.

Važiuojam...

Murzelis ir Murkytė

Mes turėjome šuniuką Murziuką. Jis ir tarnauti mokėjo, ir per lazdą šokinėti sugebėjo. Tik nemėgo jis kačių. Kai pamatys dar iš tolo katę, nuo manęs pabėga, katę vyti pradeda. O ir katės gudrios: tuojau išgirsta mano Murziuką bebėgantį, kabarai, kabarai medin ir pasislepia. Pribėgęs prie to medžio Murziukas kad pradeda loti, kad ima į viršų šokinėti, pramanytų, rodos, akimis katę pervertų. O katė tupi kuo ramiausiai ir tik žiūri į šėlstantį Murzelį. Tuomet reikia jau man įsikišti ir Murziuką sudrausti.

Kartą ėjo per kiemą katytė Murkytė, užsižiopsojo ir Murziuko nepastebėjo. Murziukas greitai pribėgo ir grybšt Murkytę už uodegos. Kaip ji persigando, kaip ji šoko į viršų, bet tuojau susigriebė: pasišiaušė, suprunkštė ir kojyte tik drykst Murzeliui per snukutį. Murzelis ajajai, ajajai ir pribėgo prie manęs.

— Gerai tau, Murzeli, kitą kartą nepulk katytės iš pasalų,—pasakiau ir aš savo šuneliui.

Murzelis, paspaudęs uodegaitę, nudūlino ląston.

V. B.

Kaip iš dešros šaudė

Grįžo kartą ūkininkas iš miesto, pardavęs jautį. Vežėsi nemaža pinigų. Išvažiuodamas iš miesto buvo nusipirkęs dešros gabalą, kurį įsikišo užantin.

Buvo vakaras, beveik tamsu. Privažiavo mišką. Staiga iš miško iššoko plėšikas ir suriko:

— Stok! pinigus atiduok! — ir, stvėręs už arklio, sulaikė vežimą.

Ūkininkas persigando ir labai nusiminė, kad paskutinius pinigus reikia plėšikui atiduoti. Bet, atsiminęs turįs užantyje dešrą, sumanė gelbėtis.

— Gerai,—sako,—tuoj atiduosiu.

Ir siekė ranka užantin neva išimti pinigų. Tuo tarpu ištraukė dešrą ir taikydamas suriko:

— Traukis, nevidone, nes tuoj nušausiu.

Plėšikas, pamatęs brauningą, persigando ir nubėgo, o ūkininkas nuvažiavo toliau.

Išvažiavęs iš miško ir privažiavęs smuklę, nuėjo pasilsėti ir nuo išgąsčio kiek atsigauti. Smuklėj rado žmonių ir smuklininką. Tuoj pasiprašė užkandžių ir bevalgydamas išsišnekėjo su ten sėdinčiais žmonėmis ir smuklininku ir papasakojo, kaip jis nuo plėšiko su dešra atsigynęs. Visi žmonės ir šeimininkas saldžiai iš to juokėsi; juokėsi ir pats plėšikas, nes ir jis tuo tarpu buvo ton smuklėn užsukęs.

— Palauk, — mano plėšikas,—pamatysiu, kaip tu dabar iš tos dešros šaudysi.

Neilgai trukęs, išėjo plėšikas iš smuklės ir nusiskubino kitan miškan, per kurį ūkininkas turėjo važiuoti.

Ūkininkas, išvažiuodamas iš smuklės, ir sako smuklininkui:

— Žinai, tamstyte, paskolink man revolverį, nes kažko mane baimė ima. Mat, reikia man dar per vieną mišką pervažiuoti. Bijau, kad vėl kas kelio nepastotų.

Smuklininkas sutiko.

Ūkininkas, gavęs ginklą, išvažiavo namo. Tik privažiavo antrąjį mišką, kai iššoko iš krūmų tas pats plėšikas ir sušuko:

— Stok! atiduok pinigus!

Ūkininkas, išsitraukęs brauningą, sako:

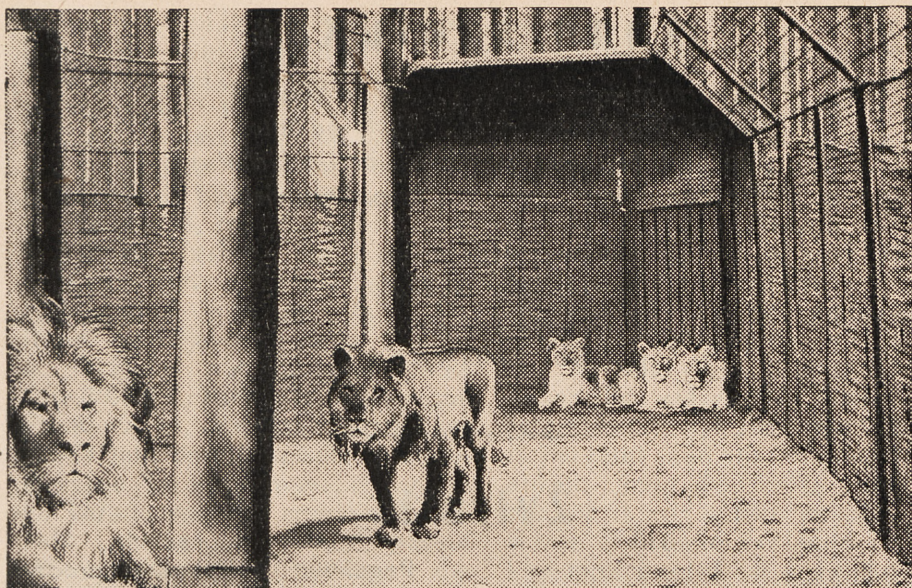
— Traukis, nevidone, nes nušausiu!

— Ė, — atsakė plėšikas,— dar nėra tokio stebuklo, kad kas iš dešros nušautų.

Tuo tarpu ūkininkas tik paukšt, pradėjo šaudyti, o kulkos tik zvim zvim pro plėšiko galvą. Laimė, kad nepataikė.

Plėšikas pamanė, kad tai tikras Dievo stebuklas, kad iš dešros šaudo, persigando ir nubėgo į mišką.

Surašė *K. Tėma.*

Žvėrių karaliai dabar nelaisvėje.

SKRUZDĖ DARBININKĖ

Greitai, greitai po šapelį
nešė skruzdėlytė,
net pagaliau ėmė klausti
ją maža Marytė:

— Ar namelį sau stataisi,
ar gūžtelę krauni,
kad mažytės valandėlės
pasilsėt negauni?

Ar pas skruzdę tu tarnauji
piktą ir negerą,
ar tau liepia kas skubėti,
ar tave kas bara?...

— Netarnauju aš pas piktą
ir negerą poną,
ne,—atsakė skruzdėlytė,—
man bėgiot malonu.

Leisk, mažyt, patrauk kojytę,
neužstok man kelio,
statom miestą sau didžiulį,
neturiu laikelio. —

Vytė Nemunėlis.

Mano šuniukas

Mano šuniukas,
Vardu Margiukas,
Jau greit bėgioja,
Tik dar neloja.

Kai ką pamato,
Ausis pastato,
Po nosim birba
Ir uodega virba.

Vikrus Margiukas,
Nors dar mažiukas...
Išaugęs bus jis
Geras šuniukas.

R. Guobys.

Žvirblis

I.

Pas mus palėpyje žvirblis susikrovė lizdelį. Jis tą lizdelį sukrovė taip, kad iš jo būtų gražusis pasaulis matyti ir podraug jame saugu būtų, kad lietutis neužlytų ir kad jame minkšta ir šilta būtų. Kas rytelį aš ateidavau pažiūrėti mano kaimyno lizdelį ir pasidžiaugti jo šeimininku.

Kartą aš iš tolo išgirdau žvirblio lizdelyje silpną cypimą ir pamačiau, kad pats žvirblis susirūpinęs laksto iš lizdelio laukan ir grįžta atgal.

— A! — pamaniau, — jis jau susilaukė vaikelių!

Dabar žvirblis turėjo labai daug darbo. Tik pradeda švisti, vaikai jo tuojau pabunda ir prašo lesti. Žvirblis ir skrenda ieškoti maisto, prilesina juos. Kai jie nutyla ir užmiega, jis skrenda tuomet ieškoti maisto ir sau. Tik suskumba jis prikimšti savo skilvelį, vaikai ir pradeda cypauti ir reikalauti sliekų ir kirmėlaičių. Taip ir praslenka ištisa diena. Ir naktį su jais nėra ramumo: žvirbliukai nuolat juda, nuolat vartaliojasi, vienas kitą prispaudžia, — visi cypauja.

Pagaliau, žvirbliukai pradėjo plunksnelėmis apaugti, daugiau proto įgijo, pasidarė kantresni ir cypauti ėmė rečiau. Už tai maisto jiems dabar reikėjo kur kas daugiau parūpinti.

II.

Kartą senis žvirblis kažkur laukuose ilgeliau užtruko. Jaunikliai žvirbliukai pradėjo nerimti ir cypauti. Aš pamaniau, kad kartais jį galėjęs negeras vaikas iš mėtyklės nudobti ar gudrioji katė pasigauti. Man pasidarė gaila mažųjų paukštyčių, tad sumaniau juos palesinti: pradėjau raičioti duonos trupinėlius ilgais, kaip kirmėlaitės, gabaliukais ir kišti jiems į snapelius. Paukštyčiai tuojau išsižiojo ir ėmė ryti įkišamąją duoną. Vienas žvirblelių, už kitus vikresnis, perdaug išsikišo iš lizdelio, iškrito, susikūlė ir gailiai ėmė cypauti. Broliai jo išsigando, sulindo lizdelin, nutilo ir pradėjo nepaprastai judėti: tur būt, pajuto daugiau laisvos vietos. Aš pamėginau iškritusį paukštytį atgal patupdyti lizdelin, bet negalėjau. Tad aš patupdžiau jį narvelio kampelin, pirma išklojau jį

šiaudeliais, pūkeliais, ir narvelį pakabinau netoli lizdelio.

Atskrido senasis žvirblis. Kaip jis susirūpino! Kaip pradėjo skraidyti aplink narvelį ir daužytis į jį! Tai priskrenda iš vienos narvelio pusės, tai iš kitos, tai išskečia savo sparnelius, lyg norėdamas pridengti savo vaikelį, tai įkiša galvelę pro narvelio virbus vidun ir, atrodo, nori jį iš ten išsitraukti. Ir kiti paukšteliai pradėjo cypauti ir jų gaila: nuo narvelio puola prie lizdelio, pačirškia ir vėl atgal. Pagaliau, jis, atrodo, suprato, kas reikia jam daryti: spruko pro plyšį stoge, po kelių minučių sugrįžo su kažkuo snape ir pradėjo lesinti savo neatsargųjį vaikutį, paskui vėl išskrido ieškoti maisto ir davinėti jį iš eilės kitiems, lizde pasilikusiems, paukštyčiams.

Taip praslinko dvi savaitės laiko. Ir kiekvieną kartą, kai jis pradėdavęs lesinti paukštyčius, jis pradėdavęs nuo žvirblelio, tupinčio narvelyje.

III.

Kartą rytą, kai pradėjo brėkšti aušra, aš pabudau ir išgirdau nepaprastą mano kalinio cypavimą. Be to, jis blaškėsi po visą narvelį. Aš dirstelėjau į lizdelį ir visa supratau. Lizdelis buvo tuščias, visi žvirbleliai buvo išskridę į laukus. Po kelių minučių atskrido senis žvirblis ir su didesniu susirūpinimu ir atsargumu pradėjo lakstyti aplink narvelį. Aš ryžausi paleisti kalinį, kad senis žvirblis galėtų jį pasiimti. Su narveliu rankose aš nusileidau žemyn į daržą ir atidariau narvelio duris. Senis žvirblis nekantriai sučirškė ir nustriksėjo žolėn. Paskui jį nustriksėjo išlindęs iš narvelio jauniklis ir dingo tarp aukštų žolių. Po kelių minučių, nežinia iš kur, sulėkė anksčiau išskridę iš lizdelio žvirbleliai ir, šokinėdami žolėje, visi susirinko tankiame alksnio krūme ir išsisklaidė jo šakose.

Senis žvirblis be atvangos nešiojo maistą ir vaišino vaikus. O jie linksmai čirškėjo saulutės spinduliuose.

Apie ką jie čirškėjo?

Č

ATSPĖK!

(Atspėjęs parink eilutei pavadinimą)

Saulė pro girią jau šypsos,
Bunda paukšteliai miškuos,
Pievos, laukeliai ir viskas
Mirga nuo saulės š......

Eina žąselės į pievą,
Eina, gagena linksmai.
Galvą iškėlus kiekviena
Džiaugias, plasdena s.......

Nešdamas rankoj *Varpelį*,
Gena Jonelis žąsis,
Jis paskaityti eilelių
Mėgsta labiausiai už v . .

Gerai patarė

Viename kaime mirė turtingas ūkininkas. Jo du sūnūs jokiu būdų nesugebėjo pasidalinti paliktuoju turtu, net susibarė.

Tame kaime gyveno pagyvenęs ir labai protingas kitas ūkininkas, jų kaimynas. Tuodu sūnūs nutarė prašyti jo, kad jis juos du sutaikytų. Kaimynas išklausė jų pasakojimo, kiek pagalvojo ir tarė:

— Tegul vyresnysis visą tėvo turtą padalina į dvi dalis, o jaunesnysis išsirenka tą dalį, kurią panorėsiąs.

Jiedu taip ir padarė, ir abudu buvo patenkinti.

Vištytės

Mūs vištytės jau be galo
Paikiai išrėdytos,
Jos rūbus šukuoja, valo,
Snapeliu kas rytas.

Gelsvos, rausvos kojinėlės,
Kelnaitės baltutės,
Margos suknios, o juostelės
Žalios, tartum rūtos.

Ant galvelių kepuraitės
Ant kaklų karoliai,
Dar, sakau, tokių panaičių
Nemačiau lig šiolei.

K. Tėma.

Vasaros rytas.

Vai aušta, aušta
Šviesioji dienelė,
Vai teka, teka
Kaitrioji saulelė.

Vai aria, aria
Laukuose broleliai,
Vai trypia, trypia
Dirvoje žirgeliai.

Vai žydi, žydi
Darželyje gėlės,
Vai duzgia, duzgia
Sodely bitelės.

Vai girdisi aidas
Ragelio, trimito...
Gražus man be galo
Mūs vasaros rytas.

R. Guobys.

Meilė ir jėga

Aš gyvenau su broliuku jau keletas metų tik vienu du našlaičiu. Tėvelio visiškai nebeatmename nei vienas, nei kitas. Motušę tiktai kaip pro dūmus. Tur būt, mūsų tėvelių mums gerų būta, kad tiek daug mums palikta. Tik blogi žmonės, kuriems auklėti ir globoti buvome palikti, iš mūsų viską išnešė ir išvogė. Likome kaip tie balandžiai, kur ant eglės šakos retą lizdelį susikrovę burkuoja, nieko neturėdamu. Ir leidomės gyveniman, kaip tie keleiviai audringosna marėsna, kur pašėlusios bangos godžiais liežuviais krantus laižo, kur tų bangų verpetai vienas šalia kito sukasi, kur kasdieną kas valandą, kas minutę laukiama naujos aukos.

Žemės tėveliai mums paliko nedaug. Nuo liepos, kuri šalia trobos augo, buvo ji visa matyti. Taip mes ją pamatėme tada, kai globėjai, atvedę mus namuosna, pasakė:

— Čia jūsų žemė ir pirkia. Gyvenkite, kaip išmanote. Už jūs savų vaikų mes iš namų nebevešime.

Taip ir įžengėme į savo trobą. Be langų, be durų buvo toj mūsų troba. Bet taip jauki, taip miela, taip artima ir sava.

— Ką dabar darysime? — klausiau tada aš broliuką, bailiai aplink žvalgydamosi, kad per tieką laiko mūsų troboje nebūtų apsigyvenęs kas nors nepageidaujamas.

— Darysime viską, — atsakė man tada broliukas.

— Bet kaip?

— Vis kaip nors.

— Kad mes dar nieko nemokame.

— Išmoksime. Tu, sesyte, mylėsi mane, o aš dirbsiu. Tavyje bus meilė — manyje jėga.

Ir taip pradėjome tvarkytis. Aš šlaviau trobą, krapščiausi apie sulūžusias lovas, meginau jas kloti. Bet pasirodė, kad tose lovose visi šiaudagaliai buvo jau sutrūniję. Reikėjo jų ieškoti kur nors. Išvertėme visus pašalius, kol, pagaliau, šiokių tokių radome.

Už tuos skatikus, kuriuos Jonelis atsinešė iš klebono, kur motušė mirdama buvo atidavusi, nusipirkome arkliuką ir karvutę.

Man tada buvo vos devyneri meteliai. Broliukas už mane tik dvejais meteliais vyresnis. Reikėjo abiem lankyti mokykla. Reikėjo mokytis, kad ateityje mokėtumėm skaityti tą žiaurųjį gyvenimą, kuris kiekvienon širdin tiek raštų prirašo. Iki mokyklos buvo apie trejetą gerų kilometrų. Galėjome jos jau nebelankyti. Bet noras! Namai vieni palikti buvo taip pat nebeįmanoma. Prašėme mokytoją, kad leistų mums lankyti mokyklą padieniu. Pradžioje mokytojas nebenorėjo, bet, kai išaiškinome jam, kas esame ir kodėl norime taip daryti, sutiko, tik vienam ir kitam pabrėžė:

— Jeigu mokysitės gerai — aš už jus atsakomingas, jeigu nesimokysite — patys už save.

Bridome klampiąją vargo balą, viens kitam rankas padavę, kad, jeigu jau grimstumėm kur į kiaurymę — tegul abu drauge, nes vienatvės nenorėjome pajusti, bijodami, kad vienam našlaičiui gyvenimo našta galėtų šimtus ir tūkstančius sykių pasunkėti.

*

Praėjo dveji metai. Mes kartais ir pavalgyti ko neturėdavome. Keletą dienų reikėdavos misti pusbadžiu. Bet ir taip nekandome vienas kuris sužiedėjusios duonos kąsnio, nelaužėme aprūgusios bulvės, su kitu nepasidalinęs.

Dar po vienų metų broliukas išarė ir išakėjo visą mūsų laukelį, kur tik su arklu ar akėčiomis galima buvo prisiplakti. Tais metais javai gerai užderėjo. Piovėme abudu, kiek tik pajėgdami. Anksty rytą kėlėme, vėlai vakarėlį ėjome trobon, truputėlį kandę virsdavom lovon ir knarkdavom iki tol, kol krūmuose kur nors besislapstydami čirškėti imdavo žvirbliai ir kiti budrūs paukštukai.

Sykį lauke sustojome ties nebaigtomis dar piauti avižomis. Broliukas tada pradėjo dainuoti:

Saulelė raudona,
vakaras netoli,
laikas jau man gulti,
dar miego nenoriu.

Aš priėjau prie jo ir prašiau, kad taip graudžiai nebedainuotų, o jisai, vieton manęs paklausyti, pasakė:

— Padėk ir tu, sesele.

Turėjau jam padėti. Žinojau, sunkiai jisai dirba, neturėdamas kada nė kvipteria. Abudu ašarodamu po kurio laiko traukėme:

Eisiu į kapelį,
budinsiu tėvelį,
šauksiu motinėlę
gegutės balseliu...
Kelkis, motinėle...

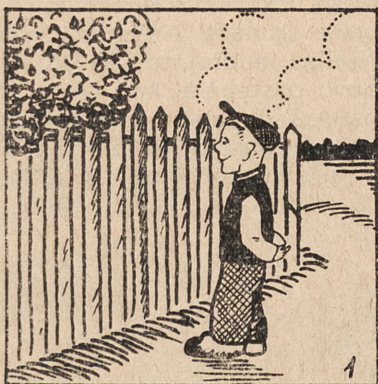
— Atsimeni, sakiau aš tau, sesele: tavyje bus meilė — manyje jėga. Bet tokios meilės ir tokios jėgos, tur būt, niekur nerasi, kaip tėvelių. Jie ir iš ano pasaulio moka mus mylėti ir pritraukti.

Klausiausi šių jo žodžių, kaip kokio pamokslo, o mano širdelėje buvo gyvi tėveliai, kurių abudu taip seniai jau neturime.

r.

SALDŽIOS KRIAUŠĖS

Saldžios kriaušės, vaisiai skanūs,
Meiliai gomurį kutena.
Štai po kriaušę, prie tvoros,
Stovi Tomas. Iš burnos

Seilės teka. Taip vaikinui
Norisi tų skanumynų.
Bet nelaimė čia visa —
Ne jam vaisiai priklausą.

Neilgai tačiau dvejoja
Tomas. Štai jau jis šakoje
Sėdi ir vaisius skanius
Raško. Čia kur bus nebus

Štakt sodelio šeimininkas.
— Ak tu, šelmi! — jis surinka.
Po to rykštę tuoj stveriąs
Ir šmaukšt Tomui per blauzdas.

Kelias į Indiją

Indija — tai pasakingų turtų kraštas. Jis jau nuo seno viliojo žmones. Bet tik XV amžiaus pabaigoje Indija buvo pasiekta ir atiteko į europiečių rankas. Kelią į Indiją, tiesa, ne sausuma, bet vandenynais, pirmas surado portugalas *Vasko de Gama*. Tai buvo labai svarbus žmonijos istorijoje įvykis. Pasiklausykime apie tai plačiau.

Jau nuo seno ėjo gyva Europos su Indija prekyba. Europos pirkliai gaudavo iš Indijos brangiuosius akmenis, auksą, pipirus, gvazdikus, brangųjį medį ir t. t. Rodėsi, kad viskas yra tvarkoje. Bet štai pasirodo Mažojoje Azijoje nauja, labai karinga turkų tauta. Greitu laiku ji užkariavo ne tik Mažąją Aziją, bet Aigiptą ir Balkanus su Konstantinopolio miestu. Turkai buvo Mahometo tikybos. Jie labai nekentė krikščionių-europiečių. Tos neapykantos vedini, jie užkirto visišką europiečių prekybą su Indija.

Tas padaryti jiems buvo lengva, nes pro jų valdomas žemes ėjo vienatinis kelias sausuma į Indiją. Europos pirkliai, netekę gero pajamų šaltinio, labai susirūpino. Bet, pasak patarlės, reikalas esąs išradimų motina. Imta galvoti, ar nėra kito, pavyzdžiui jūra, kelio. Ir čia prisiminta buvo, kad labai senai, dar VI amžiuje prieš Kristaus gimimą, Aigipto valdovui paliepus, apiplaukė aplink Afriką garsūs tų laikų jūreiviai-pirkliai finikiečiai. Reiškia, Afrika galima apiplaukti, o juk už Afrikos čia pat Indija. Tad, ilgai negalvojant, imta ruošti viena po kitos laivų išvykos aplink Afriką. Vienai tokių išvykų vadovavo *Baltramiejus Diazas*. Jo išvykai išplaukus į vandenyno beribius plotus, kilo milžiniška audra. Vėjas išpūtė laivo bures ir nešė nežinoma kryptimi. Nutilus audrai, po keletos dienų buvo pastebėta, kad laivai plaukia daug šaltesniais vandenimis. Pagaliau, atsitiktinai Diazas surado patį labiausiai į pietus iškištą Afrikos pusiasalį, kuris vėliau buvo

Gerosios Vilties iškišulis.

Gerosios Vilties iškišuliu pavadintas. Dabar Diazas ir jo draugai turėjo dvi galimybes: grįžti Atlanto vandenynu Portugalijon arba plaukti toliau nežinomu ligšiol vandenynu. Diazas ir jo draugai, pergyvenę tokią didelę audrą, nutarė grįžti atgal. Grįžę jie pranešė apie savo atradimą. Tada 1497 m. vasarą išplaukė iš Portugalijos trys nedideli, bet stiprūs ir tinkamai paruošti tokiai tolimai ir pavojingai kelionei laivai. Tai išvykai vadovavo narsus ir prityręs jūrininkas *Vasko de Gama*. Jis turėjo viso 160 jūreivių. Tarp kita jis vežė Portugalijos karaliaus laiškus Indijos valdovams. Juose karalius sveikino Indijos viešpačius ir siūlė pradėti su Portugalija plačią prekybą. Gerai žinomu keliu plaukdamas, Vasko de Gama pasiekė per trumpą laiką Gerosios

Vilties iškišulį. Nuo čia teko jam plaukti vandenynu, kurio paviršiaus neraižė lig šiol ne vienas europiečių laivas. Prasidėjo kelionės vargai. Laivai plaukė labai pamažu. Mat, jiems teko kovoti

Vasko de Gama

su priešinga galinga vandenyno srove. Tad ne kartą tekdavę Vasko de Gamai priplaukti čia pat esantį rytinį Afrikos krantą, taisyti laivus, papildyti maistą ir vandenį.

Ir taip jis plaukė pamažu vis į šiaurę. Kartą išlipę į krantą, jis sutiko vietos negrus, kurie kalbėjo arabų kalba. Ir portugalų tarpe buvo mokančių arabiškai. Iš kalbos paaiškėjo, kad šitiems negrams tokie laivai ir baltieji žmonės jau esą ne naujiena. Paklausti, kur jie yra matę, negrai pasakė:

— Ten, kur saulė teka, gyvena baltaodžiai. Jie turi tokius pat, kaip jūsų, laivus.

Pagaliau, Vasko de Gama ir jo draugai priplaukė arabų valdžioje esantį kraštą. Arabams nepatiko šie nekviestieji svečiai. Jie nujautė, kad portugalai perims iš arabų rankų visą prekybą ir visą pelną. Tad, kaip galėdami ir išmanydami, jie kenkė portugalams. Bet po ilgų vargų pavyko tačiau 1498 m. Vasko de Gamai pasiekti Indiją. Dabar toje vietoje, kur Vasko de Gama ir jo draugai išlipo į Indijos krantą, stovi miljonininis Kalkutos miestas. Ir taip buvo rasta kelias jūra į Indiją. Vietos gyventojai, nujausdami, kad portugalams atvykus padidėsianti prekyba ir pajamos, džiaugsmingai juos sveikino.

Tarp atvykusių portugalų ir vietos arabų pirklių įvyko greitu laiku atkakli ir labai žiauri kova. Tą kovą laimėjo portugalai. Pro jų rankas ėjo visa milžiniška Indijos prekyba su Europa. Vasko de Gama ir jo draugai, išbuvę taip ilgai toje kelionėje, buvo labai džiaugsmingai sutikti Portugalijoje. Tas džiaugsmas padidėjo žymiai, kai sutikusieji sužinojo, kad kelias į ilgai svajotą, pasakišką Indiją rastas. Laivų virtinės ėmė plaukti į Indiją. Portugalai nepasitenkino vien Indiją. Greitu laiku buvo aptikta nauji kraštai, naujos salos ir jūros, surasta nauji prekybos punktai. Per tai laimėjo žmonių išmintis ir mokslas. Pažiūros į pasaulį ir gamtą plėtėsi ir didėjo.

Šią Vasko de Gama ir jo draugų kelionę apdainavo savo veikale „Lusijada“ didysis portugalų dainius Kamoensas.

Ilgainiui, amžiams bėgant Portugalija, kuri greitai nusilpo, turėjo užleisti Indiją galingesniai Prancūzijai. Bet ir ši po ilgų ir sunkių karų buvo išstumta. Indija atiteko Anglijai, kuri ir dabar tą kraštą valdo.

Grėbkit, broleliai, sausą šienelį!

TRUPINĖLIAI

Vienybė — galybė

Bitės labai nemėgsta prakaituotų žmonių ir gyvulių, ypač arklių. Kai prakaitu apipiltas žmogus ar gyvulys prisiartina prie avilio, bitės tuojau puola juos ir gelia. Tokiais atvejais reikia kuo greičiausiai pasišalinti saugion vieton, nes įpykusios bitelės gali mirtinai užgelti.

Vokietijoje vienas stambus ūkininkas rengėsi parsivežti kuliamąją mašiną į savo ūkį. Ją bevežiant arkliai pailso. Ūkininkas sustojo prie sodo ir pastatė sukaitusius arklius medžių pavėsyje. Sode būta avilių su bitėmis. Jos pajuto arklius ir žmones ir įnirtusios puolė gelti. Visas spiečius apipuolė juos. Ūkininkas su bernu spėjo pabėgti, o nelaimingieji arkliai liko prie mašinos, nes pabėgę ūkininkas ir bernas nesuspėjo jų iškinkyti.

Bitės taip skaudžiai sugėlė arklius, kad visas ketvertas jų krito prie mašinos. Ūkininkui ir jo bernui teko kreiptis prie gydytojo.

Maža bitelė nugalėjo didžiulį arklį, nes veikė su kitomis vienybėje. Vienybė — galybė.

ŽAIDIMAI

Nosis—butelis

Vidurasly pastatomas butelis. Žaidėjai sustoja arba susėda pusračiu prieš butelį, prie kurio atsisėda vienas žaidėjas. Vidurio žaidėjas rodo pirštu tai į butelį, tai į nosį, sakydamas: „Nosis, butelis". Visi kiti turi taip daryti. Jei kuris padaro kitaip, duoda fantą. Vidurio žaidėjas gali ptrštą turėti prie nosies, o sakyti „butelis", bet visi kiti turi rodyti į butelį ir sakyti „butelis".

Porinis žiedas

Visi žaidėjai sustoja ratu. Vienas išrenkamas žiedo dalyti. Kam jis atiduoda žiedą, žaidėjai nežino. Padalijęs sušunka: — Žiedas pas mane! — Žaidėjas su žiedu bėga prie dalytojo. Jo kaimynas iš dešinės privalo ranka paliesti bėgantį. Jei nepaliečia — duoda fantą. Žaidžiama, kol visi duoda fantus.

Žinelės

Maksimonys. Mūsų tėveliai rūpinasi, kad mes mokėtume lietuviškai skaityti, todėl mes beveik visi turime „Varpelį". Mes jo laukiame nekantriai ir būtume dar laimingesni, kad jis mus lankytų dar dažniau. Sekmadieniais mes renkamės krūvon, pažaidžiame, padainuojame ir paskaitome „Varpelį". Mums už vis labiausiai patinka eilutės ir pasakos, eilutes išmokstame atmintinai.

Dabar mums netrūksta darbo, nes susirašėme į karžygius. Darome susirinkimus ir konferencijas.

Lakštingala.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ.

Volungei. Gavome, ačiū. Gal vieną kitą posmelį įdėsime, kiti taip ir liks. Bet rašyk, gal ir pasiseks geriau parašyti.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė